

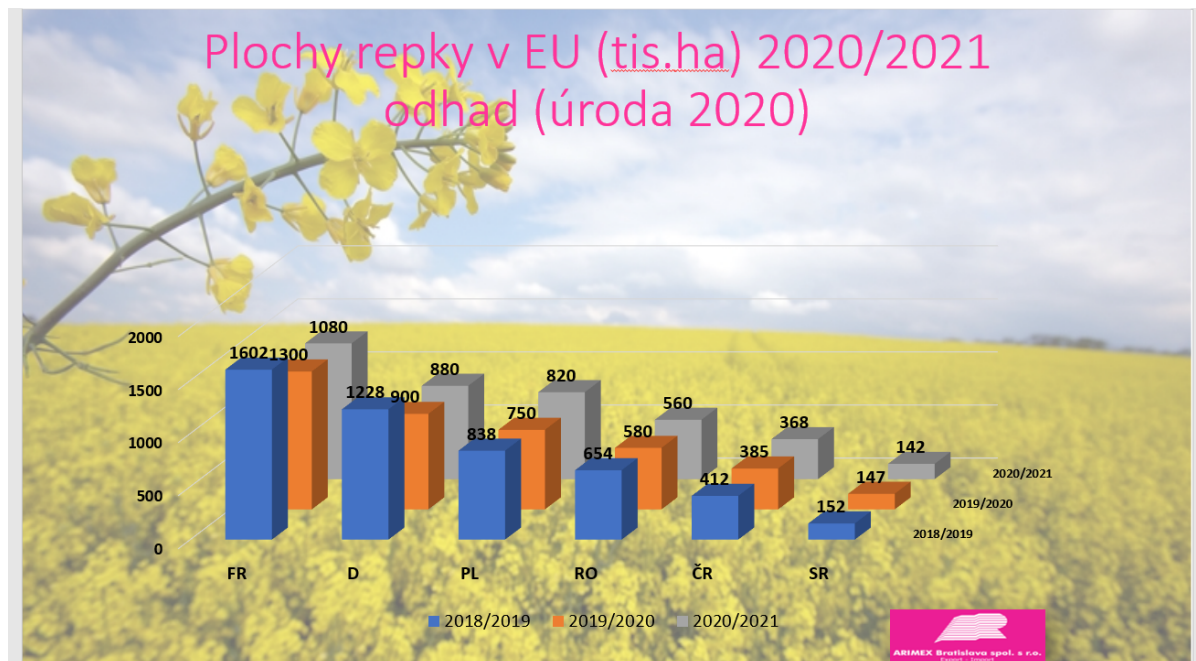
Je repka olejná skutočne žlté zlo?

Repka olejná sa pre mnohých laikov stala symbolom žltého zla. Internet valcuje zaručené informácie o tom, že ničí prírodu, negatívne vplýva na biodiverzitu, spôsobuje eróziu pôdy, je monokultúrna.

Nesprávne interpretované fakty a len všeobecné konštatovanie, že repka je zlo, neobstojí pred poľnohospodárskou verejnosťou, vedcami, odborníkmi z akademickej obce, ktorí vyučujú budúcich poľnohospodárov/agronómov o zásadách pestovania poľnohospodárskych plodín a skutočnom význame plodín pre celé pôdohospodárstvo. Nesprávne interpretované fakty stavajú poľnohospodárov na pranier a spochybňujú skutočný význam a dôvod pestovania toľko neprávom kritizovanej repky olejnej.

Podľa Zelenej správy za rok 2019 je celková výmera poľnohospodárskej pôdy približne 1 920 000 ha, z toho výmera ornej pôdy približne 1 350 000 ha. Repka olejná sa v pestovateľskej sezóne 2020/2021 pestuje na úrovni 142tisíc ha. Jej plochy klesajú.

V čase, kedy sa výroba biopalív začínala (rok 2009), sa začalo radikálne znižovanie osiatych plôch, pričom Slovensko nie je vôbec krajina, kde by sa pestovalo veľa repky v porovnaní s niektorými inými krajinami napriek tomu, že leží v tzv. „repkovej oblasti“, čiže má vhodné klimatické podmienky na jej pestovanie. V niektorých nemeckých spolkových krajinách sa repka pestuje až na 20% poľnohospodárskej plochy.

Pokiaľ poľnohospodári neporušujú pravidlá Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ, premietnuté do národnej legislatívy, a samozrejme príslušné ustanovenia Smernice 2009/28/ES v znení Smernice 2015/1513/ES, akékoľvek námietky voči objemu pestovania repky či iných plodín sú v podstate námietkami voči platnej legislatíve EÚ.

FAKTY O REPKE OLEJNEJ

Repka má v oševnom postupe nezastupiteľné miesto, je významná predplodina pre obilniny, najmä pre pšenicu. V zdravom oševnom postupe by jej malo byť 12,5 - 15 percent. *"Má významné protierózne účinky, na poli je 10 až 11 mesiacov, má bohatý koreňový systém, je zdrojom organickej hmoty pre pôdu. Zároveň je významná medonosná plodina, ktorá úhyn včiel nespôsobuje. Úhyn včiel pri pestovaní repky spôsobuje častokrát absencia komunikácie medzi poľnohospodárom a miestnym včelárom. Chemicky sa ošetrujú všetky plodiny, či je to repka, kukurica alebo ovocie v sade. Všetky používané prípravky a ich aplikácia sa riadia schváleným a kontrolovaným postupom zo strany štátnych úradov. Ak dochádza k individuálnym deliktom zo strany pestovateľov, ide o pochybenie jednotlivcov a nie o schválenú farmársku prax,"* uviedol pred novinármi predseda SPPK Emil Macho.

Ďalším mýtom o repke je, že ju mnohí považujú za monokultúrnu. Monokultúrou v poľnohospodárstve je však pestovanie tej istej plodiny niekoľko rokov po sebe. Žiadny poľnohospodár na Slovensku toto nemôže a ani neurobí - zničil by si pôdu a došlo by k premnoženiu škodcov viazaných na jeden druh rastliny pre reguláciu výskytu burín a chorôb.

Repka a životné prostredie, chov zvierat

"Až 39 percent krmív (hlavne sójové GMO šroty) sa k nám plaví na veľkých lodiach cez pol zemegule. Nikomu nevadí, ako tento obchod zásadne znečisťuje planétu. Kto sa zamyslel nad tým, či nie je náhodou lepší repkový šrot na kŕmenie hovädzieho dobytku zo slovenskej repky ako dovezené sójové šroty?" opýtal sa pred novinármi predseda Zväzu olejníarov Slovenska Jozef Rebko.

Repka a dotácie

tláčovej besedy sa zúčastnili aj poľnohospodári z viacerých oblastí Slovenska, svojou účasťou prišli podporiť skutočný význam tejto plodiny

Repka nemá vyššiu podporu ako iné plodiny, jej pestovateľ poberá iba najnižšiu podporu (jednotnú platbu na plochu). V SR nemá nárok na ďalšie podpory, ak nie je pestovaná v ekologickom poľnohospodárstve, ale to majú aj iné plodiny, takže absolútne nie je zvýhodnená.

To, že je (nielen pri repke) v SR podpora na plochu a že je tu 20 rokov, nie je nič zlé, pretože je to v súlade s celoeurópskym dotačným systémom. Štát mal investovať do štátnej spracovateľskej kapacity repky, aby ju spracoval doma alebo mal podporiť rozvoj spracovania repky na jedlé oleje pre subjekty pôsobiace na trhu.

Rovnako sme za to, aby štát viac podporoval iné plodiny, napr. vinice, sady, chmeľ, zeleninu, a nerobí tak. Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora dlhodobo upozorňuje na sektory zeleninárstva, ovocinárstva, chmeľníc, agrolesníckych systémov, ale výraznejšia podpora zo strany štátu neprichádzala. Takže čo sa chce vyčítať poľnohospodárom?

Dlhodobý pokles výroby zeleniny v SR má viacero dôvodov, no pestovanie surovín na výrobu biopalív ním určite nie je. V podmienkach Slovenska sú to: objemy dovážanej lacnej zeleniny zo zahraničia a problém s realizáciou/predajom produkcie na domácom prípadne zahraničnom trhu. S tým súvisí obchodná politika obchodných reťazcov a tiež podpora poľnohospodárov zo strany štátu, ktorá v porovnaní so západnými krajinami EÚ je celkovo nižšia, čím sa znižuje konkurencieschopnosť slovenských farmárov voči farmárom z okolitých krajín. Výška národných doplatkov k dotáciám z fondov z EÚ je národnou resp. politickou záležitosťou a nie výlučnou záležitosťou agrotezortu.

Repka a praktické hľadisko

Nie je pravda ani to, že poľnohospodár nič nerobí, keď pestuje repku – lebo seje a ošetruje. Poľnohospodár nevykazuje žiadnu činnosť, ak má úhor. Je pravda, že repka je menej náročná na prácu ako napr. sad alebo zelenina (keďže sa dá „nalinkovať“ jej manažment), ale v takomto režime sa pestujú aj obilniny a tie nie sú kritizované. Napr. jačmeň jarný je z hľadiska erózie horší ako repka – tak prečo tá kritika repky?

Repka a spracovanie

Nesprávnym faktom prezentovaným v médiách je aj absencia spracovateľa repky na Slovensku. Ani to nie je pravda. Tlačovej besedy sa preto zúčastnil aj priamo zástupca spracovateľa, Radoslav Jonáš z a.s. Polnoservis. Novinárom ukázal aj produkty, ktoré sa spracovávajú z repky - či už je to olej alebo repkový šrot.

"Na Slovensku sa spracuje vyše 200 tis. ton repkového semena, čo je asi polovica toho, čo sa tu dopestuje. Z toho sa vyrobí vyše 90 tis. ton oleja a cca 100 tis. ton repkových šrotov, ide o prímies do krmiva pre hospodárske zvieratá, ktorá je bohatá na bielkoviny. Olej sa ďalej spracúva u biopalivárov na metylester repkového oleja a ten sa primiešava do nafty, aby sa znížili emisie (do 70% v porovnaní s fosílnym palivom) a zároveň aby SR splnila cieľ obnoviteľnej energie v mixe," konštatoval R. Jonáš.

Samostatnou kapitolou je veľkosť parciel, na ktorých sa pestuje repka olejná. Parcela, na ktorej sa konala tlačová beseda, má výmeru 40 ha a patrí 600 vlastníkom. Práve komplikované vlastnícke vzťahy na pôde sú jednou z veľkých prekážok, ktoré bránia k urýchlenému zmenšeniu výmer plôch. Poľnohospodárske družstvo Vajnory sa venuje okrem pestovaniu repky aj chovu dojníc. *"Práve šrot získaný z repky je vhodný a na bielkoviny veľmi bohaté krmivo pre zvieratá. Začali sme aj so spracovaním repky na olej a ponúkame ho v rámci predaja z dvora. Aj takýmto spôsobom chceme prispieť k spracovaniu na Slovensku vypestovaných komodít a ponúkať ich spotrebiteľom,"* uviedol predseda PD Vajnory Branislav Brúder.

A na záver ešte zaujímavá informácia - nie všetko, čo na žltó svieti, je v skutočnosti kvitnúca repka olejná. Žltý kvet má totiž aj horčica, ktorá tiež v týchto dňoch kvitne na poliach.